

Csonthéjasok metszése

AZ ELŐZŐ HAVI SZÁMUNKBAN AZ ALMATERMÉSŰEK METSZÉSÉT BEMUTATÓ CIKKBEN GONDOSAN MEGFOGALMAZOTT ÁLTALÁNOS METSZÉSI SZEMPONTOK A CSONTHÉJASOKRA IS ÉRVÉNYESEK. A METSZÉSEL BIZTOSÍTJUK A KORONA KEDVEZŐ MEGVILÁGÍTOTTSÁGÁT, A SZELLŐSSÉGET, VALAMINT ELŐSEGÍTJÜK AZ OPTIMÁLIS HAJTÁSNÖVEKEDÉST, AMI KEDVEZŐEN BEFOLYÁSOLJA A FOLYÓ ÉVI GYÜMÖLCSÖK MINŐSÉGÉT ÉS A KÖVETKEZŐ ÉVI TERMÉST ADÓ TERMŐRÉSZEK KÉPZŐDÉSÉT. CÉLUNK A PRODUKTÍV TERMŐFELÜLET, AZAZ A NAPPÉNY ÁLTAL MEGVILÁGÍTOTT KORONASZERKEZET NÖVELÉSE, FENNTARTÁSA.

DR. VASZILY BARBARA

Legjobb, ha a korona egészét és a belső részeket is átjárja a napfény, ezért a koronát sűrűsítő elágazások ritkítása, a függőleges és lecsüngő képletek eltávolítása mindenképpen szükséges, évi rendszerességgel.

Mivel a csonthéjasok nagy része kifejezetten fényigényes, körükben sokkal látványosabb a felkopaszodás és az előregeedés az almatermésűekhez viszonyítva. A fajok között azonban nagyobbak a különbségek a metszési stratégiában. A csonthéjasok közül leginkább a meggyre jellemző a felkopaszodás és az ostorindák képződése, ami elsősorban a metszés hiányának a következménye. A metszelen fák hajtásnövekedése ugyanis leáll, illetve jelentős mértékben visszaesik.

A metszéssel kapcsolatban érdemes tisztázni a két legfontosabb módszer, a visszametszés és a ritkítás fogalmait. A visszametszés növeli az elágazódást, azonban ez a serkentő hatás csak a fiatal képletek (vesszők) esetében érvényes. A ritkítás (vessző, gally, ág) a növedékek töből való eltávolítását jelenti, esetünkben csonk hagyásával. Hatása elsősorban a belső részek megvilágítottságát eredményezi, az elágazódásra gyakorolt hatása kisebb a visszametszéshez viszonyítva. Rövid termőrészeket soha ne ritkítsunk.

Általános szabályként elmondható, hogy erős ritkítás esetén mérsékelt visszametszést

alkalmazzunk. Amennyiben a koronán növekedési túlsúlyt tapasztalunk, úgy az idős részeket szükséges ritkítani, míg generatív túlsúly esetén az erősebb ritkítást visszametszésekkel kombináljuk, ez utóbbival megfelelő

Tudta?

A termőrészek és elhelyezkedésük ismerete a koronán belül segíti a metszési stratégia meghatározását. A cseresznye és a meggy termőrészei a bokrétás termőnyársak. Fajtától függően cseresznyénél ezek a képletek a 2-5 éves, meggy esetében a 2-3 éves részekén képződnek. A vesszők meggy esetén teljes értékű termőrésznek számítanak, míg a cseresznyénél csupán a vesszők alapi részén képződhetnek virágrügyek elenyésző mennyiségben. A szilva termőnyársai igen széles mérettartomány között fordulhatnak elő (2-25 cm).

Elhanyagolt, ostorindákkal teli meggyfa

hajtásnövekedést/elágazódást váltunk ki.

Csonthéjasoknál a téli metszés időben kitoldhat az almához viszonyítva akár a rügyfakadásig is. A metszés eltolódása hozzájárul a vegetatív-generatív egyensúly megteremtéséhez is.

A csonthéjasok esetén kiemelten fontos a metszési sebek megfelelő kezelése. A metszés során csonkot hagyunk, ennek hosz-

Generatív túlsúlyban lévő cseresznyefa

szúsága az eltávolított képlet vastagságától függ. Csonk nélkül ugyanis a metszési sebekben kórokozók telepedhetnek meg, amelyek azonnal bejuthatnak a fa szállítópályáiba.

Meggycsonk kihajtása

Cseresznye

A cseresznye a házikertekben a dió után a második legnagyobb méretű fa, amely tartós metszetlenség esetén természetes gömbkorona alakját veszi fel: a korona központi tengely nélküli, egyenrangú elágazások töltik ki. Ilyenkor már nem lehet visszaállítani a tengelydominanciát, megfelelő ritkítással kell szellőssé tenni a koronát. A koronaformák közül azonban ez az alak a legkedvezőtlenebb. Emellett találkozhatunk hengeres formájú koronával is, amelynél a kúpos forma elérése lehetséges. A legkedvezőbb azonban a kúp(szerű) koronaforma kialakítása és fenntartása (pl. szabad orsó). Általános metszési szabály a függőleges és a korona belseje felé törő növedékek eltávolítása, valamint a „fészkek” kiterítése. A vesszőkön éppen emiatt soha nem végzünk visszametszést. A gyenge elágazódó képességgel rendelkező fajtákat visszametszéssel, míg a jó elágazódókat inkább ritkítással metsszük.

Meggy gallyazat ritkítása a korona alsó részén

Meggy

A meggyfák gyorsan és látványosan válasznak a metszetlenségre, amely a felkopaszodásban mutatkozik meg és gyors leépüléshez vezet. A meggyfákat nagyon sok kertben nem metszik, pedig az egyik legkönnyebben metszhető és a beavatkozásokra jól reagáló, kiváló megújulási képességgel rendelkező gyümölcsfaj. A metszés során vesszők és a 2-3 éves korú gallyazat biztosítása a cél, mivel ezek a jó minőségű termést adó termőalapok. Éppen emiatt kell a meggyfákat minden évben, rendszeresen metszeni.

A függőleges, valamint a lefelé csüngő növények eltávolítása és a halbordás szerkezet kialakítása a feladatunk a korona sűrűségének, fényárnyék viszonyainak megfelelően. Általános szabályként javasolható, hogy a korona alsó és belső részein a részletgazdag visszametszések, míg a külső és felső koronarészekben a ritkítás domináljon. Ostorindák esetén pedig azokat egy aktív elágazásra tudjuk visszametszeni.

Az idősebb meggyfák is sikeresen ifjithatók, az elágazások visszafűrészelésével és nagyobb csonk hagyásával akár 18 éves fák is teljesen megújíthatók 2 év alatt.

Ritkítás után

Meggy orsó korona

Szilva

A szilva ez előző két fajhoz képest kevésbé igényes csonthéjas. Házikertekben legtöbbször természetes koronaformákkal találkozhatunk, metszetlen vagy alig metszett állapotban. Az elszáradt ágak, gallyak jól tükrözik az ápolatlanságot. Növekedési tulajdonságai miatt (felfelé törő) nehezebben alakítható, így fajtától függően kisebb erősségű metszést alkalmazunk a szélsőséges növekedési reakciók elkerülése érdekében. Jó hír

azonban, hogy növekedési tulajdonságainak köszönhetően általában a függőleges növedékek is teremnek. Általános szabályként elmondható, hogy a vastag elsősorú ágakkal rendelkező fákat gallyritkítással és aprólékos visszametszéssel alakítsuk, míg a jó elágazódó képességű fákat inkább ritkítjuk, és kevés legyen a visszametszés.

A szilvafák ifjítása folyamatosan, a gallyazat visszametszésével történjen évről évre, mivel a csonkos ifjításra nem reagálnak megfelelően.

Vágjuk le a beteg részeket

Metszéskor nagyon figyeljünk arra, hogy a sérült, beteg, fertőzött növényi részeket eltávolítsuk a munka során. Almafákon a lisztharmatos vesszővégek, csonthéjasoknál a moniliától elszáradt vesszők, ágak tavasszal újra elindítják a fertőzést.

Európában leggyakrabban három moniliafaj fertőzheti a csonthéjasokat, közülük a *Monilia laxa* főként a virágokat pusztítja el és behatol a vesszőkbe, kevésbé jelentős a gyümölcskártétele, a *Monilia fructigena* és a nemrégiben Európába hurcolt *Monilia fructicola* viszont a gyümölcsöt veszi célba. A kórokozókat megbízhatóan molekuláris módszerekkel lehet elkülöníteni egymástól. A *fructicola*-fertőzés

következtében sokkal több gyümölcsmúmia és ezzel több fertőzőanyag marad a fákon, ezért terjed gyorsan a betegség. Nem is gondolnánk, mennyire lényeges az ültetvényhigiénia, a fertőzött növényi részek eltávolítása a kertből, pedig komoly eredmények érhetők el vele. Egy kaliforniai kísérletben cseresznyeültetvényben 1993-ban kezdték gondosan összeszedni a gyümölcsmúmiákat, és az első alkalmakkor 50-60 ládát szedtek tele velük. Következetes munkával odáig jutottak, hogy 1997-re, azaz öt év alatt már csak néhány darab gyümölcsmúmiát találtak, és ezzel párhuzamosan a fertőzési nyomás is töredékére csökkent.

Horváth Csilla

